

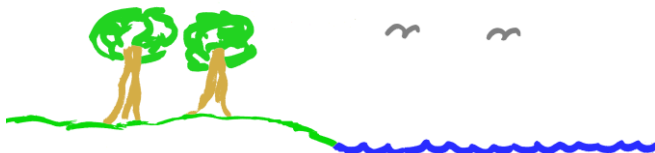
VANHAN TESTAMENTIN RUNO-JA VIISAUSKIRJALLISUUS

PSALMIT

- sisältää lauluja
- tunnetuin psalmi on Ps.23 eli Paimenpsalmi: "Herra on minun paimeneni, ei minulta mitään puutu..."

- psalmien lajit
 - hymnit
Luonnon ihmeiden ja Jumalan suurien tekojen kuvaaminen.

- valitus- ja katumuspsalmit
mm. Ps.22

- kiitospsalmit
Jumalan, Pelastajan, ylistäminen. Jumalan kiittäminen hänen hyvistä teoistaan, mm. Ps.100

- matkapsalmit

Kuvaavat Jerusalemin pyhiinvaellusmatkojen ihanuutta.

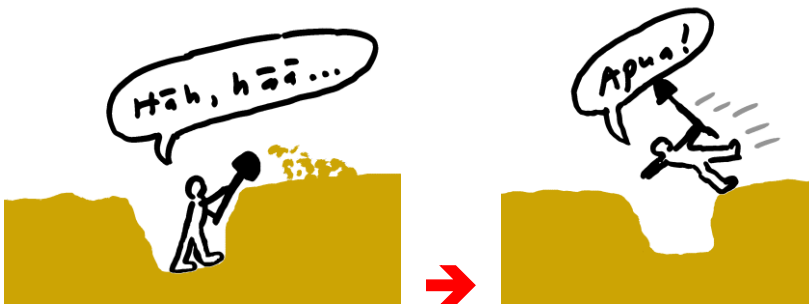
Huomaa: Boney M -bändin kuuluisan pop-kappaleen "Rivers of Babylon" sanat ovat Psalmista 137.

- Psalmit on Raamatun laajin kirja

SANANLASKUT

- sisältävät yleis-itämaista viisautta, eivät Israelissa syntyneitä. Muinaisesta Egyptistä tunnetaan samoja sananlaskuja kuin Raamatun Sananlaskujen kirjasta.

"Joka toiselle kuoppaa kaivaa, se itse siihen lankeaa, joka kiveä vierittää, jää itse sen alle". Snl.26:27

"Tyhmä päästää vihansa valloilleen, viisas malttaa ja hillitsee vihansa"
Snl.29:11

"Mene, laiskuri, muurahaisen luo, katso sen aherrusta ja ota opiksesi".
Snl.6:6

- Sananlaskujen perussanoma on: viisas hallitsee tekonsa ja kielensä ja pitää Jumalan käskyt

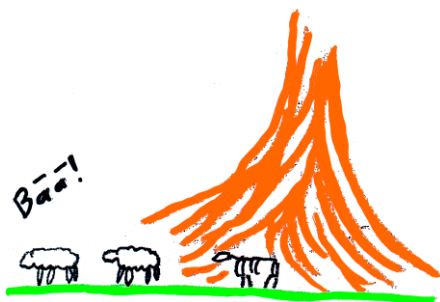
LAULUJEN LAULU

- sisältää rakkausrunoutta ♥
- mies ylistää neidon kauneutta ja neito miehen komeutta
- kirja on otettu Raamattuun, koska miehen on katsottu kuvaavan Jumalaa ja neidon seurakuntaa

JOBIN KIRJA

Saatanana löi vetoa Jumalan kanssa. Kiroaako Job Jumalan vaikeuksien tullessa?

Jobin vaikeudet alkavat – tuli poltti Jobin lampaat. (Jobinposti = huonoja uutisia)

Tuuli tappoi Jobin lapset.

Job sairastui.

Job keskustelee ystäviensä kanssa. Job syyttää Jumalaa kärsimyksistään. Jobin ystävät keksivät syitä sille, miksi Job joutui kärsimään.

Jumala ilmestyy – sekä Job että Jobin ystävät olivat väärässä. Ihminen ei tiedä kärsimyksen syytä

SAARNAAJAN KIRJA

(puhekuplassa: ”Kaikki on turhuutta. Kerran kuolen, enkä voi ottaa mitään mukaani”)

Saarnajan kirjan kirjoittaja oli hankkinut mukavan elämän ja kaikkia miehen iloja: viinitarhan, orjia ja orjattaria sekä hyvän kodin.

Mutta hän oli kyllästynyt kaikkeen:

”kaikki on turhuutta”.

Oli ihminen viisas tai tyhmä, rikas tai köyhä, kuningas tai kerjäläinen, kuolema on kuitenkin kaikkien kohtalo.

Tulevasta kuolemasta huolimatta on parempi toimia viisaasti kuin tyhmästi.

Suurinta viisautta on elää niin sanottua keskittien elämää eli tavallista elämää.

VT:N PROFEETTOJEN SANOMA

1. Israel on luopunut Jahvesta, Herrasta, ja palvoo epäjumalia (esim. Baal):

- uhrikukkulat

- hedelmällisyysriitit

- jopa ihmisuhreja

"Tällaisia ovat teidän tekonne: te varastatte, murhaatte, teette aviorikoksia, vannotte väärin, uhraatte Baalille ja juoksette muiden jumalien perässä, joita ette edes tunne!"

(Jeremia 7:9)

2. Vanhan testamentin laki on unohtunut, joten köyhät, naiset, orvot ym. ovat heikossa asemassa.

" Koska Israel on tehnyt rikoksen rikoksen jälkeen,
en päätöstäni peruuta.
He myyvät rehellisen rahasta
ja köyhän kenkäparista.
He polkevat heikot maan tomuun
ja ajavat vähävaraisten asiat umpikujaan.
Isä ja poika käyvät saman naisen luona
ja häpäisevät näin minun pyhän nimeni.
Pantiksi otetuilla vaatteilla heitä lojuu
jokaisen alttarin ympärillä, he juovat pyhäkössä viiniä,
jonka ovat velallisiltaan korkoina kiristäneet."

(Amos 2:6-8)

3. Pahuutta seuraa tuho. Monet profeetat ennustivat tuhoa, joka toteutui Assyrian ja Babylonian valloitettua Israelin ja Juudan ja vietyä kansan sivistyneistön pakkosiirtolaisuuteen.

" Kuule, maa! Minä tuon onnettomuuden tälle kansalle -- se on seuraus sen omista pahoista ajatuksista.

Se ei ole totellut minun sanojani, ja lakini se on hylännyt. ...

Näin sanoo Herra:

-- Katso, pohjoisesta maasta tulee kansa,
suuret joukot nousevat kaukaa maailman äärestä.

Heillä on käsissään jouset ja sotakirveet,
he ovat julmia, he ovat armottomia.

Heidän huutonsa on kuin meren pauhu,
he ratsastavat hevosilla valmiina

hyökkäämään sinua vastaan, tytär Siion. " (Jeremia 6:19, 22-23)

4. Jumala armahtaa vielä kansaansa. Jäännös palaa pakkosiirtolaisuudesta. Profeetta Hesekiel näki tähän liittyen näyn, jossa hän näki, että luut tulevat eläviksi.

" Herran käsi tarttui minuun, ja Herran henki vei minut kauas pois ja laski minut keskelle laaksoa, joka oli täynnä kuolleitten luita. ...

... alkoi kuulua kovaa kalinaa, kun luut lähenivät toisiaan ja liittyivät yhteen nivel niveleltä. Minä näin, että niiden päälle kasvoi jänteet ja liha ja että nämä saivat nahan ympärilleen, mutta elämää niissä ei ollut. ...

Minä puhuin niin kuin Herra minua käski, ja luihin tuli henki. Ne heräsivät eloon ja nousivat maasta, ja siinä oli luvuton ihmisjoukko.

Herra sanoi minulle: "Ihminen, nämä luut ovat Israelin kansa. Kaikki israelilaiset sanovat: 'Luumme ovat kuivettuneet, toivomme on mennyt, me olemme hukassa.'

Sen tähden julista heille: Näin sanoo Herra Jumala: Minä aukaisen teidän hautanne, päästän teidät, oman kansani, haudoistanne ja vien teidät Israelin maahan. " (Hesekiel 37:1,7-8,10-12)

5. Vielä tulee rauhan valtakunta, jossa kaikki on hyvin ja messias (voideltu kuningas) hallitsee. Kristityt katsovat tämän viittaavan Jeesukseen Kristukseen.

" Kansa, joka pimeydessä vaeltaa, näkee suuren valon. Niille, jotka asuvat kuoleman varjon maassa, loistaa kirkkaus.

Ja kaikki taistelukenttiä tallanneet saappaat, kaikki veren tahrimat vaatteet poltetaan, ne joutuvat tulen ruoaksi.

Sillä lapsi on syntynyt meille, poika on annettu meille.

Hän kantaa valtaa harteillaan, hänen nimensä on

Ihmeellinen Neuvontuoja, Väkevä Jumala,

Iankaikkinen Isä, Rauhan Ruhtinas.

Suuri on hänen valtansa, ja rauha on loputon Daavidin

valtaistuimella ja hänen valtakunnassaan.

Oikeus ja vanhurskaus on sen perustus ja tuki nyt ja aina.

Tämän saa aikaan Herran Sebaotin pyhä kiivaus. " (Jesaja 9:1-6)

UUSI TESTAMENTTI

- alkukieli kreikka, esim. Σαννα = Sanna, Ιουσι = Jussi

Uuden testamentin rakenne

1. Evankeliumit

- Matteus
- Markus
- Luukas
- Johannes

Evankeliumit kertovat Jeesuksen elämästä, teoista ja opetuksista.

2. Historiallinen kirja

- Apostolien teot

Kertoo alkuseurakunnan elämästä.

3. Kirjeet

- Paavalin kirjeet, esim.
 - Kirje roomalaisille
 - Kirje korinttilaisille
- muut kirjeet

Paavali piti yhteyttä perustamiinsa seurakuntiin kirjeitse.

4. Apokalyptinen kirja

- Ilmestyskirja eli Johanneksen ilmestys
- apokalypsi = paljastaa salaisuudet
- sisältää salaperäisiä ja outoja näkyjä

Jeesus Nasaretilainen

Syntymäaika: noin 7-4 eKr.

Syntymäpaikka: Betlehem

Kotikaupunki: Nasaret

Äiti: Maria

Isä: Joosef

Isän ammatti: rakentaja

Sisarukset: veljet Jaakob, Joosef, Simon ja Juudas sekä sisaria

Kotikieli: aramea

Ystävät: Lasarus, Martta ja Maria

Koulutus: synagogakoulu

Jeesuksen ammatti aluksi: rakentaja

Julkisen toiminnan alku: Johannes Kastaja kastoi Jeesuksen Jordan-virrassa

Toiminnan kesto: 1-3 vuotta

Uudet tehtävät:

- 1) opettaminen ja puhuminen
- 2) parantaminen
- 3) syntien anteeksiantaminen

Oppilaat: 12 opetuslasta.

Vastustajat: kansan vanhimmat, ylipapit ja lainopettajat

Mistä tiedämme, että Jeesus on joskus elänyt?

Jeesuksesta ovat kertoneet evankeliumien lisäksi antiikin roomalaiset historioitsijat Tacitus, Suetonius, Plinius Nuorempi sekä juutalainen historioitsija Josefus.

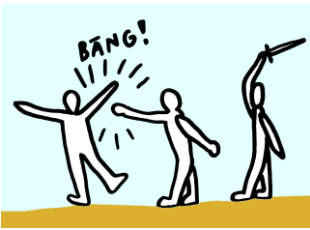
Jeesuksen opetus

- tehkää parannus ja kääntykää Jumalan puoleen
- Jumalan valtakunta on tullut lähelle. Sen todisteet:
 - sairaat parantuvat
 - kaikille julistetaan ilosanoma (=evankeliumi)
 - köyhät ja sorretut saavat avun
- Vanhan testamentin lain tarkoitus on auttaa, eikä vaikeuttaa ihmisten elämää
- Jeesuksen etiikan ydin oli ns. kultainen sääntö:
”Tee muille se, mitä tahdot muiden tekevän sinulle”
- Jeesuksen sanoma kiteytettynä on niin sanottu rakkauden kaksoiskäsky:
”Rakasta Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi”,
(vai kolmoiskäsky?)

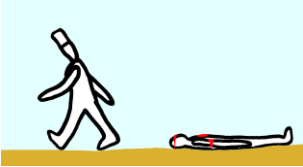
Laupias samarialainen – Jeesuksen vertaus (Luuk.10:25-37)

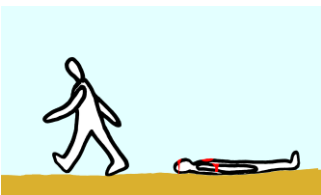
Mies oli matkalla Jerikoon.

Rosvojoukko hyökkäsi hänen kimppuunsa, ryösti hänet ja jätti hänet verissään tien oheen.

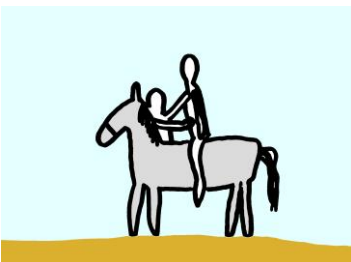
Ohitse meni pappi, mutta hän ei auttanut miestä.

Miehen ohi meni tempelipalvelija, mutta hänkään ei auttanut miestä.

Lopulta paikalle tuli mies, joka kuului halveksittuun samarialaisten kansaan.

Samarialainen auttoi: sitoi miehen haavat ja otti mukaansa viedäkseen hoitoon.

Samarialainen vei hakatun miehen majataloon ja maksoi hoidon.
Näin toimii oikea lähimmäinen, opetti Jeesus.

Paavalin elämä ja sanoma

- Paavali oli alun perin nimeltään Saul
- Saul oli juutalainen ja kuului fariseusten puolueeseen (tiukka Vanhan testamentin lain noudattaminen)
- Saul vainosi harhaoppisina pitämiään kristittyjä
- Saul kohtasi Jeesuksen näyssä, kun oli matkalla Damaskoon vainoamaan sikäläisiä kristittyjä
- näyn jälkeen Saul kääntyi kristityksi, muutti nimensä vaatimattomasti Paavaliksi
(Paulus=vähäinen, latinaa)
- Paavali aloitti lähetystyön ei-juutalaisten keskuudessa
- Paavali joutui taistelemaan, jotta ei-juutalaisten ei tarvitsisi noudattaa juutalaista lakia. Tässä yhteydessä kristinusko erosi lopullisesti juutalaisuudesta.
- Paavali teki kolme lähetysmatkaa nykyisten Turkin ja Kreikan valtioiden alueelle
- Paavali kirjoitti perustamilleen seurakunnille kirjeitä. Monet näistä ovat säilyneet nykyaikaan ja ovat osa Uutta testamenttia.